

Kripto Paralarla İlgili Haber İçeriklerinin *Post-Truth* Bağlamda Analizi

Zeynep Ayer*

Öz

Kripto para piyasası, küresel ölçekte gündemde olan bir konudur. Günümüzde Bitcoin, Ethereum ve XRP başta olmak üzere binlerce kripto para bulunmaktadır. Kripto para işlemlerinin sanal ortamda yapılması, piyasanın denetleyici ve düzenleyici bir mekanizmadan yoksun olması, zaman zaman sistemin tıkanmasına yol açmaktadır. Kripto paralarla ilgili en düşündürücü konu, piyasa işlemleri yapılırken herhangi bir araştırma yapılmaksızın, çoğunlukla sosyal medya üzerindeki spekülasyon paylaşımlarının bilgi kaynağı olarak kabul edilmesidir. Bu noktada konu, 2016'da yılın kelimesi seçilen *post-truth* ile bağlantılı olarak değerlendirilebilir bir konuma gelmektedir. *Post-truth*, kişinin maruz kaldığı bilgiyi, gerçeğin ya da doğrunun ne olduğunu teyit etmeksizin, bilmek istediği şekilde benimsemesidir. Bu çalışmada, kripto paralarla ilgili haber içeriklerinin internet medyasında nasıl yer aldığı ve bu haberler ile insanların yapmakta olduğu kripto para piyasası işlemleri arasındaki ilişkinin *post-truth* bağlamda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Geleneksel gazetecilikten internet gazeteciliğine geçiş sürecini tamamladığı kabul edilen Türk gazetelerinden 2021 yılı Şubat ayında en çok ziyaret edilen ilk iki gazete olan Hürriyet ve Sabah gazetelerinin internet sitelerinde yer alan kripto paralarla ilgili haberler, altı analitik kategoride değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kripto para işlemlerinin büyük oranda internet medyasında paylaşılan anlık iletilerin içeriğindeki spekülasyon bilgileri baz alınarak yapıldığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kripto para, haber, post-truth, post-truth gazetecilik, içerik analizi

* Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İletişim Fakültesi
zeynepayer@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4107-0171

Analysis of News Content Related to Cryptocurrency in a Post-Truth Context

ABSTRACT

Cryptocurrency markets are a hot topic globally. There are thousands types of cryptocurrency in existence, such as Bitcoin, Ethereum and XRP. Being processed virtually, lack of supervisory and regulatory mechanism ends up creating bottlenecks in the system. A concerning issue regarding cryptocurrency is a bias towards acting without proper research and due care, whether consciously or unconsciously, mostly based on knowledge gained from what can be considered speculative posts on social media. This becomes relatable to the term post-truth which was coined term of the year in 2016. Post-truth is accepting what you've been exposed to, without due regard or fact checking, as how you want it to be. In this paper, the relation between published cryptocurrency news in online media and trading in cryptocurrency markets are studied in relation to post-truth. Qualitative content analysis method is used for this research. News articles featuring cryptocurrency related content published on Hürriyet and Sabah, two internet sites with the highest traffic in February 2021 among Turkish newspapers that made the switch to online journalism, were analyzed in six analytical categories. It is found that cryptocurrency transactions are largely based on speculative content shared through instant messages on internet media.

Keywords: cryptocurrency, news, post-truth, post-truth journalism, content analysis

Extended Abstract

The origin of the word cryptocurrency comes from the words “cryptocurrency”, “crypto” and “currency”. Cryptocurrency; it is the name given to a digital currency that uses a virtual cryptography called cryptography in order to ensure the security of money in the virtual environment. Cryptocurrencies are produced in certain numbers and rates, although the center is not clear. In other words, cryptocurrencies are like banknotes or coins that people use. The differences between them are that cryptocurrencies are not produced in the physical environment, but in the virtual environment, according to the principles of digital encryption (cryptography). The purpose of using cryptography is to establish control mechanisms that allow financial transactions to be made in a secure environment and to prevent others from obtaining the information shared between the parties.

When crypto is analyzed conceptually; it can be said that it is a virtual key system used in encryption and intelligence works. Cryptocurrencies, on the other hand, are digital currencies that are not tied to any center or authority. Cryptocurrencies can be used by removing them from digital wallets in which they are placed using encryption methods, by means of re-encryption methods. Cryptocurrencies have been widely covered in the media in recent years. Regarding cryptocurrencies, there are many news contents prepared with written and visual materials in newspapers, websites and social media platforms. Today, the absence of a supervisory and regulatory institution, organization or system related to transactions in the crypto money markets is a global issue. This situation provides a suitable environment for the realization of trading transactions based on speculation, as well as negativities such as irregularities and access problems in coin buying and selling transactions in the markets.

The concept of post-truth, can be briefly explained as people believing what they want to know. Media users do not need to confirm the source of news content in the rapid news flow process in social media today. Already, social media has virtually eliminated the need to attract the attention or gain the trust of the user by providing a news flow according to the personal interests of the users. In this study, it is aimed to analyze how every detail about cryptocurrencies, which is fed by speculation and opinion leaders are cautious about its reliability, is reflected in the news content in the post-truth context. In this context, the extent to which news content about cryptocurrencies is included on the websites of Hürriyet and Sabah newspapers, which are the two most visited newspapers among the newspapers that transformed from traditional journalism to internet journalism in Turkey, were examined in six different categories.

As a result of the research, it has been determined that news about cryptocurrencies are widely covered in both Hürriyet and Sabah newspapers. It is thought that

both newspapers aim to attract the attention of more users by supporting the news texts with images. In the news content discussed in the scan, the speculative events behind the coin buying – selling transactions and the value increase or decrease of the coins were mainly discussed. This confirms one of the main research questions of the study. People who are accepted as opinion leaders in the business world, economy or social media are positioned as active subjects in news content. The reason for this is that the crypto money markets are shaped according to the discourses of the people mentioned. This is another important finding that contributes to the study. It has been observed that some news contents include expert opinions. It has been seen that the expert opinions are warning people who are interested in crypto money markets to be cautious. It is thought that the findings obtained in the study confirm the research subject of the study.

As a result, cryptocurrencies are subject to purchase and sale, largely within the framework of the speculative discourse of opinion leaders, without any official regulation and supervision; When the reflection of this situation on the media is evaluated in the post-truth context, which is explained as people believing what they want to know, not the facts, the only information about cryptocurrencies is a tweet or similar content at that moment; It has been understood that the user makes purchases and sales transactions by relying on the content in the media without the need for any research, in some cases, as a result of entering the market without sufficient knowledge, or as a result of being robbed or having access problems, thus becoming a victim.

Giriş

Kripto para (*cryptocurrency*) kelimesinin kökeni kripto (*crypto*) ve para (*currency*) kelimelerinden gelmektedir. Kripto para; sanal ortamda paraların güvenliğinin sağlanabilmesi amacıyla kriptografi adı verilen sanal bir şifreleme bilimi kullanan dijital bir para birimlerine verilen isimdir. Kripto para birimleri, merkezi belli olmamakla birlikte belirli sayılarda ve oranlarda üretilmektedir. Başka bir ifadeye göre kripto paralar, insanların kullanmış oldukları banknot ya da madeni paralar gibidir. Aralarındaki farklar ise kripto paraların fiziksel ortamda değil sanal ortamda dijital şifreleme, bir diğer ifadeyle kriptografi prensiplerine göre üretilmiş olmasıdır. Kriptografi kullanılmasının amacı, finansal işlemlerin güvenli bir ortamda yapılmasına olanak sağlayan kontrol mekanizmalarını kurmak ve taraflar arasında paylaşılan bilgilerin başkalarınca elde edilmesini engellemektir. Kripto kavramsal olarak incelendiğinde; şifreleme ve istihbarat işlerinde kullanılan sanal bir anahtar sistemi olduğu söylenebilir. Kripto paralar ise herhangi bir merkeze ya da otoriteye bağlı olmayan dijital para birimleridir. Kripto para birimleri, şifreleme yöntemleri kullanılarak yerleştirildikleri dijital cüzdanlardan yeniden şifreleme yöntemleri vasıtasıyla çıkarılarak kullanılabilir (Çetinkaya, 2018, s. 12-13).

Çarkacıoğlu'na göre (2016) kripto para sistemlerinde üçüncü bir kişi bulunmayıp işlemler karşılıklı birbirine güven duymayan madenciler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (s. 8-9). Sistem oldukça güvenilir olmasına rağmen taraflar birbirine güven duymamaktadır. Kripto paralar üretilirken belirli miktarlarda belirli bir merkeze bağlı olmayan otoritelerce kripto sistemlerinde, insanlar tarafından bilinmekte olan ve kamuya açık metotlar kullanılarak üretilmektedir. Klasik para sistemleri göz önüne alınarak hükümetlerin merkez bankaları aracılığıyla istedikleri zaman yeni paralar üretebileceği söylenebilir. Ancak kripto paralar belli bir merkeze bağlı olmadığı ve belirli miktarlarda üretildiği için yenisinin üretilmesi mümkün değildir. Piyasaya arz edilen kripto para miktarları üretim aşamasında belirlenmektedir. Ülkeler tarafından piyasaya sunulan banknot ve madeni paralar, ülkelerin itibari para birimleri olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple, bu paraları piyasaya arz eden denetleyen ve düzenleyen bir ülke sisteminin güvencesinde bulunmaktadır. Ancak kripto para birimleri herhangi bir merkeze bağlı değildir. Dolayısıyla hiçbir merkezi otoritenin güvencesi altında da değildir. Kripto para birimlerine olan güven daha çok insanların yanlış yapmayacağına olan güvenle sağlanmaktadır.

Kripto para birimleri halka arz edilirken ilk para arzı teklifi (*initial coin/currency offering – ICO*) yöntemi kullanılmıştır. Daha sonra bu para birimleri dünya çapında yatırımcılar çekmiştir. Öncelikle projenin neyi amaçladığı, nasıl hizmetler sağladığı, yatırım açısından hedefleri, kripto para projesinin teknik alt yapısının anlatıldığı *White Paper* ismi verilen belge yayınlanmıştır. Bu belgede yatırımcıların kripto paraları düşük

fiyattan ön satışlarda almalarına imkân verilmiştir. Yatırımcılar kripto para projesine yatırım yaparak ilerleyen dönemlerde yüksek karlar elde etmeyi amaçlamıştır (Serçemeli, 2018, s. 44-45). Kripto para sistemlerinin büyük bölümünde, dolaşımda bulunan kripto paraların tamamının sabitlenmesi ile birlikte kripto paraların üretim miktarı zaman içinde azalmaktadır. Kripto para birimlerinin kontrolü blok zinciri (*blockchain*) adı verilen veri tabanları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Kripto para birimleri, banknot sistemindeki paralara göre özellikler içermektedir. Bankacılık sistemindeki para merkezleştirilirken, kripto para birimleri genellikle merkezi değildir. Geleneksel para sisteminde hükümetler, gerekli gördükleri takdirde ülkenin merkez bankası aracılığıyla ek para basma yetkisine sahipken, kripto paraların üretilmesi mümkün değildir. İnsanların rızaları olmadan kripto paralara el koyamazlar. Blok zinciri sistemi tarafından oluşturulan kripto paraların miktarı ve zamanlaması, şifreleme sisteminin kurulması sırasında belirlenir (Çarkacıoğlu, 2016, s. 12-13).

Kripto para sistemi, kriptografiye dayalı bir ödeme sistemidir. Bu işlemler, yasal olarak hükümet tarafından desteklenmese de karşılıklı bir dijital alışveriştir. Bir anlamda bunlar bilgisayar dosyalarıdır. Kripto para birimlerinin en ünlüsü Bitcoin'dir (Marian, 2016, s. 923). Bu para biriminin küresel popülaritesinde ve gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle kripto paralar söz konusu olduğunda Bitcoin ve bazı *altcoin*ler detaylı olarak anlatılmalıdır. Ayrıca son yıllarda oldukça yaygın bir şekilde gelişen bu tür para biriminin insanlar tarafından neden popüler olduğu da araştırılmalıdır (Çarkacıoğlu, 2016, s. 12-13). Bitcoin, küresel olarak kullanılabilen merkezi olmayan bir para sisteminin ilk örneğidir. İlk kripto para birimi olan Bitcoin, aynı zamanda kripto – yasal dağıtımını basitleştirmek için tasarlanmış bir dijital para birimidir. Bitcoin'in yanı sıra yüzlerce başka dijital para birimi ortaya çıkmıştır ve çıkmaya devam etmektedir. Bunlara *altcoin* denmesinin Bitcoin alternatifleri de denmektedir. Örneğin, Ethereum, Bitcoin Cash, Ripple, Litecoin, Dash, Neo, Iota, Monero, Nem, Zcash en çok bilinen *altcoin*lerdir.

Blockchain, diğer bir deyişle blok zinciri, global işlem defteri olarak adlandırılabilen bir dijital kayıtlar sistemine verilen isimdir. Sistemde oluşturulan sanal para birimi bu deftere yazılır. Bu nedenle, sanal para birimi oluşturulmuştur. Satoshi Nakamoto'nun ürettiği Bitcoin adlı ilk sanal para biriminin kullandığı teknik terimler ve kurallar, daha sonra üretilen kripto para birimlerinin üretiminde de kullanılmaktadır. BTC kısaltması kullanılarak simgelenen Bitcoin, sekiz haneye kadar bölünebilmektedir. Yani 0,00000001 Bitcoin kullanılarak alışveriş yapmak mümkündür. En küçük Bitcoin birimine Satoshi denir ve bir Bitcoin içerisinde yüz milyon Satoshi bulunmaktadır (Çarkacıoğlu, 2016, s. 16-17). Bitcoin üreten kişiler madenciler olarak adlandırılmaktadır. Bitcoin, sistem aracılığıyla ortaya konan karmaşık matematiksel problemlerin çözülmesiyle oluşturulmaktadır. Madenciler ödül olarak belirli miktarlarda Bitcoin almaktadır. Ayrıca Bitcoin sistemi, toplam yirmi bir milyon Bitcoin üretilebilecek şekilde

tasarlanmıştır. Böylece Bitcoin arz fazlası önlenmektedir. Dolayısıyla kıtlık ekonominin temel kuralıdır, değer artışı ilkesi bu sistemde işleyen temel ilkedir. Yani Bitcoin, bir merkez bankası olmadan kendini dengeleyen ve enflasyondan koruyan bir sisteme sahiptir (Çarkacıoğlu, 2016, s. 16-17).

Post-truth

Post-truth kavramı, “gerçeğin ötesinde”, “gerçeğin önemsizleştirilmesi” veya “hakikat-sonrası” gibi farklı şekillerde Türkçeye çevrilmiştir. Kavramı tanımlamak için, ilk önce “gerçeklik” ve “gerçek” kavramının ne olduğunu açıklamak gereklidir. Her ne kadar “gerçeklik” ve “gerçek” kavramları benzer ve hatta birbirinin yerine kullanılmış olsa da aynı şeyi ifade etmemektedirler. Gerçeklik kavramı, bilincin ve bilinçten bağımsız olarak var olan şeylerin kalitesidir (Alpay, 2020, s. 16). *Post-truth* kavramı ise esasında on yılı aşkın bir süredir gündemdedir. 2004 yılında Ralph Keyes *post-truth* kavramını, yalan ile doğruyu söyleme ve aynı şekilde gerçek ile kurgu arasındaki sınırların bulanıklaşması olarak tanımlamıştır. Bununla birlikte, terime yönelik yoğun ilgi 2016 yılından sonra belirginleşmeye başlamıştır. Mair’in öne sürdüğü gibi (2017) *post-truth* tanımlayan şey, politikacılar açısından, özellikle de herhangi bir anlatıyı desteklemek için gerçekleri uydurma açısından niteliksel olarak yeni sahtekârlıktır (s. 3). Başka bir deyişle, doğrulanabilir gerçekler artık çarpıtılmamakta ve yeniden yorumlanmamaktadır. Bunlar yalnızca belirli bir hikayeye veya daha geniş bir gündeme uydukları için geçici olarak oluşturulmakta ve sunulmaktadır. Ne de olsa, hiçbir kurumun ya da zümrenin artık haber tekelinin olmadığı bir çağda, herhangi bir olay, eğilimin ya da görüşün “toplumsal gerçekliğin nasıl temsil edildiğinin altını çizen” bir karşı olay, eğilim görüşü olacaktır (Döveling, Harju ve Sommer, 2018, s. 3). Başka bir bakış açısıyla ifade etmek gerekirse, insanlar içinde yaşamayı tercih edecekleri bir gerçekliği kendi başlarına seçme yetkisine sahiptirler. Sonuç olarak, eğer gerçeklik sadece bir seçim meselesiyse, rakipler, gerçekleri, seçilmiş bir gerçeklikle çelişen gerçeklerle karşı karşıya getirmekte daha da karmaşık bir zorlukla karşı karşıya kalırlar (Lewandowsky, Ecker ve Cook, 2017). Böyle bir ortamda, “gerçek basitçe bir iddia meselesidir” (Suiter, 2016, s. 27); kilit soru ise iddiasını kimin daha etkili bir şekilde öne sürmeyi başaracağıdır. Burada etki derecesi, doğruluğun bir ölçüsü haline gelmiştir. Bir iddia, sadece insanlar ona inandığı için veya insanlar ona inanmak istediği için doğru olmalıdır.

Post-truth, 2016 yılında Oxford Sözlük tarafından yılın kelimesi olarak ilan edilmiştir. Böylece, daha önce var olan *post-truth* kavramı, popülerlik kazanarak pek çok akademik araştırmaya konu olmuştur. Kavram, medya çalışmalarında meta-gerçeklik çağrışımıyla bulunmuş ve popülist politik söylemde ve politik mitinglerde kullanıldığına politik alana da girmiştir. Sismondo’ya göre (aktaran Keselbir ve Günceler, 2019) *post-truth* dönem, ABD seçimleri döneminde kritik bir eşiğin aşılması ve kolayca

çürütülebilecek ancak toplumda yaygınlaştırılan komplo teorilerinin körüklediği sahte haber akışıyla başlamıştır (s. 610-612). Öte yandan, demokrasilerdeki birçok değişiklik uzun bir *post-truth* dönemin habercisidir. Ancak genel kabul, Donald Trump'ın galip çıktığı ABD seçimlerinde bunun netleştiği veya varlığının kabul edildiği yönündedir. Bu durumda demokrasilerde bir çeşit seçim süreci, bilgi üretimi, çarpıtılmış gerçeklik ve bilginin doğruluğundan çok kimin söylediğine dair tartışmalar bu süreçte belirleyici olmaktadır. Siyaset sosyolojisindeki analizlere ek olarak doğrudan sosyoloji konusuyla ilgili olan bölüm, olgu ve hakikat tartışmalarının toplumsal sonuçları veya mantığının bir parçasıdır. Öyle ki bu tartışmaların, yani demokratik tartışmaların bizzat kendisi toplumsal değişimlerin ürünüdür. *Post-truth* tek başına aniden gerçekliğin ve doğru bilginin değer kaybetmesi değil, postmodern sürecin yarattığı bireyin akıl ile duyguları arasındaki mücadelesinin bir sonucudur (Çelik, 2021, s. 1540-1544). Bu nedenle önemli olan, zihnimizle yaptığımız iyi ve kötü analizler değildir, bizim ne hissettiğimizdir ve aklın bu eleştirisi bizi doğrudan postmodern anlama yönlendirmektedir.

***Post-truth* bağlamda gazetecilik**

Bilgi üretiminin ve medyanın evrimi, *post-truth* bağlamda önemli bir konudur. Modernizm çağında oluşan, önce ulusal, ardından uluslararası arenaya ulaşmayı başaran ana akım medya, hakim modernizm modeli içinde gerçeğe ulaşmak için hukuk araçlarını kullanan aydınların denetimine girmiştir. Tıpkı bugün olduğu gibi, bu dönemde de her türlü yalan, iftira, söylenti ve yalan haber yapılmıştır; ancak bu üretilen ve yayınlanan yalan haberlere makul bir çerçeveye dahil edilmek istenmiştir. Facebook 2004 yılında kurulduğunda, kullanıcıların halihazırda var olan arkadaşları ile bağlantı kurmasına ve yeni insanlarla tanışmasına imkân tanıyan bir sosyal paylaşım sitesi olarak tasarlanmıştır. Facebook büyüdükçe bilgi kaynağı olarak kabul görmeye başlamıştır. Bu sadece sayfalarında haber paylaşan kişilere değil, Facebook tarafından yönetilen trend hikayeler bölümüne de yansımıştır. Bu gönderiler, beğen (*like*) düğmesi ile göz atarak kullanıcının istediği haberleri görüntülemesini teşvik eder. Doğal olarak, diğer şirketler, yalnızca kullanıcılara içerik sunmak yerine, diğer haber kaynaklarından temin edilen haberlere alternatif ağ oluşturmayı hedeflemektedir. 2005 yılında YouTube ve 2006 yılında Twitter kurulmuş ve zamanla daha fazla bilgiye ulaşmak amacıyla daha çok tercih edilmeye başlamıştır (McIntyre, 2018, s. 93).

Post-truth yaklaşım genellikle bilgiye dayanmadan ayrımcı söyleme dayanır ve nefret uyandırır. Çoğunlukla, haberin kaynağı belirsiz, anonimdir. İçeriklerin, kaynağı bilinmeyen iddialara dayandığı söylenebilir. *Post-truth* yöntemi esas olarak ekonomik veya siyasi güç kazanmak veya kaybetmemek için uygulanır. Siyasi alana bakacak olursak, politikacıların ilk adımı medyayı itibarsızlaştırmak olacaktır. Bu, rahatça uzanabilecekleri bir ortam yaratmanın ilk adımıdır. Hakikat-sonrası rejimi yönlendiren ana

etkenlerden birinin nefret olduğunu bilinmektedir. Bir diğeri de bu düşmanca ortamdaki gelen kutuplaşmadır. *Post-truth* yaklaşımına son zamanlarda bir isim verilmiş olsa da medyadan Hitlerin siyasetteki rolü incelendiğinde, *post-truth* yaklaşımının tarihi nasıl şekillendirdiğini gözlemlemek mümkün olacaktır (Chen, Meng, Xu ve Lukaszewicz, 2017, s. 1628). *Post-truth* dönemin önünü açan etkenlerden birinin de günümüz dünyasının yaşam koşulları olduğu söylenebilir. Modern insanların giderek karmaşıklaşan yaşamlarında medyanın evrimine derinlemesine bakmanın zamanının geldiğini söylemek zordur. Gerçeği ve gerçek olmayanı doğrulamak için zaman yetersizdir.

Sosyal medya şirketleri seçimler, Covid-19 salgını ve daha fazlasıyla ilgili yeni medya platformlarındaki yanlış bilgilerle başa çıkmakta zorlanırken, Pew Araştırma Merkezi tarafından yapılan bir ankete göre Amerikalıların çoğunluğu bilgi için bu sitelere güvenmeye devam etmektedir. ABD'deki yetişkin bireylerin yarısından fazlası (% 53) sosyal medya üzerinden bazen ya da sık sık haber tein ettiklerini söylemektedir. Facebook, ABD vatandaşları tarafından düzenli bir haber kaynağı olarak kabul edilmektedir. Anketlere göre Facebook, haber kaynağı sıfatıyla ankete dahil edilen on bir sosyal paylaşım sitesi arasında ilk sırada yer almaktadır. ABD vatandaşlarının yaklaşık yüzde otuzu, başlıca haber kaynakları arasında konumlandıkları Facebook'tan düzenli olarak haber temin etmektedir. YouTube ikinci sırada yer almaktadır. Amerikalı yetişkinler düzenli olarak platform hakkında bilgi almaktadır. Twitter, Amerikalılar tarafından düzenli haber akışı sağlayan bir kaynak olarak görülmektedir (Shearer ve Mitchell, 2021).

Bu bilgiler, haber içeriğinin bileşiminde ve kökeninde büyük bir değişimin meydana geldiğini göstermektedir. Geleneksel bilgi kaynakları hâlâ varlığını korumasına rağmen, doğru olgusal kaynaklar ile gerçek olmayan kaynaklar arasında ayırım yapmak giderek zorlaşmaktadır (McIntyre, 2018, s. 9). Haber kuruluşları gibi yeni medya platformlarının çoğalmasıyla birlikte, bilgi ve fikir arasındaki çizgi bulanıklaşmaya başlamaktadır. ABD 2016 başkanlık seçim kampanyası sırasında yeni medya, partilerin kâfalarındaki inatçı görüşleri destekleyerek daha fazla içerik sağlamıştır. Bu süreçte, insanlar daha az etkisi olabilecek ana akım medya tarafından sağlanan içeriğin aksine, duymak istediklerini söyleyen doğrulanmış veya doğrulanmamış haber içeriğine erişim sağlamıştır. Sonuç olarak insanlar, istek ve arzularını, farkında olmadan kendi ön yargılarıyla şekillendirmektedir (McIntyre, 2018, s. 939).

Post-truth döneminde, yeni medya platformları gerçeği tuzağa düşürmeyi ve yanlışları ve dezenformasyonu dolaştırarak serbest bırakmayı başarmıştır. Yeni kamu sektörü, ifade özgürlüğü ve ifade çeşitliliği gibi yeni medya platformlarının olumlu yönleri tamamen inkar edilemez ve yeni medya platformlarının son derece izole ve kutuplaştırıcı bir ortam yarattığını da belirtmek gerekir. Bu noktada izole ortamlar oluşturan sosyal medya kanallarının *post-truth* ile yakın ilişki içerisinde olan yankı odası

(*echo chamber*) ve filtre balonu (*filter bubble*) kavramlarından bahsetmek önemlidir. Yeni iletişim kanallarında, kullanıcılar sürekli olarak kendi yankı benzeri bakış açılarını bulabilir ve kendi bakış açılarını pekiştirebilirler. Bu durum, aslı olmayan haberlerin sosyal medyada yayılmasına ve gerçeğin önemini yitirmesine neden olur. Bireyler, çevrimiçi bir ortamda kendileri gibi insanlarla birçok yönden etkileşime girmeye istekli görünmektedir. Kişiler tercihlerine göre kendilerine benzer başka kişileri seçebildikleri için Twitter, Facebook ve Google gibi kanallar da kişiye özel bilgiler sunmak için kişiselleştirme algoritmaları oluşturabilir. Başka bir deyişle, internetin bireyleri sınıflandırma işlevinden yararlanılmaktadır.

Yankı odaları, insanların siyasi zihin haritalarını ortaya çıkarmak ve reklam gelirlerini artırmak için de kullanılmaktadır. Bireylerin yeni medya platformlarındaki paylaşımları, beğenileri ve etkileşimleri filtrelenip sınıflandırılmakta ve bunun sonucunda yeni medya kanallarında çok sayıda yalan haber taşınmaktadır (Karagöz, 2018). Yeni medyada haber içeriğinin güvenilir olup olmaması, arkadaşlarımızın beğendiği gönderiler ve dünya görüşümüze uygun haberler ile gelen algoritmaya bağlıdır. Aslında yeni medya doğru bilgiye ulaşmak için çaba sarf eden herkesin bilgiye hemen ulaşmasına izin veriyorsa, bunun sadece bir yaratılış odası olduğunu da bize göstermekte, ironik bir biçimde, yankılar da bizim itiraflarımızı doğrulamaktadır (McIntyre, 2018, s. 995). Yeni medyadaki yankı odasının etkisi nedeniyle herkes kendi görüşüne göre yakınlarıyla etkileşim halindedir. Sonuç olarak, doğru bilgi yerine, her grubun gerçeği, kendi duvarlarından sızırarak pekiştirilir. Genellikle insanlığı birleştirme misyonu olarak anılan internet ortamı, toplumu kutuplaştırabilir. Trump 2016'da ABD Başkanı seçildikten sonra filtre balonu demokrasinin önünde bir engel olarak görülmüştür. Çünkü sistemde indekslenen haber kişiselleştirme teknolojileri, yeni medya kullanıcılarının önemli sayılabilecek içeriklerin çoğunu görmezden gelmesine neden olabilir (Chen vd., 2017, s. 1628). Dolayısıyla herkesin gerçeğe her an ve her yerden erişebileceği şeffaf ve daha demokratik bir kamusal alan yaratmayı misyon edinen sosyal medya düzeni, bunun tam aksi bir kamusal alan yaratmıştır. Sosyal medya düzeninde devamlı yenilik yapma ve olayları tekrar etme ihtiyacı ile toplumsal ve siyasal belleği bozan bilgi/haber üretiminin yapısı, gerçeği aramayı imkânsız hâle getirmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada, son yıllarda, özellikle sosyal medyadaki paylaşımların artmasıyla birlikte, popülerlik kazanan kripto para kavramı, 2016'da yılın kelimesi seçilen *post-truth* bağlamında ele alınmıştır. Çalışmada, *post-truth* açıdan bakıldığında, kripto paralarla ilgili haberlerin internet medyasında nasıl sunulduğu ve bu haberlerin kripto para piyasasındaki alım – satım işlemleri üzerinde ne denli etkili olduğunu, tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda veri toplama, sınıflandırma ve değerlendirme açısından nitel

içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi hem yazılı hem de görsel metinler içindeki belirli unsurların ölçülmesini içeren ve genellikle medya içeriğinin nesnel, sistematik ve kantitatif açıdan değerlendirilmesi olarak tanımlanan bir yöntemdir (Işık ve Eşitti, 2015, s. 1053). Bu çalışmada hem yazılı hem de görsel haber içerikleri üzerinde içerik analizi yapılmıştır.

Çalışmada, Dogecoin ile ilgili attığı *tweet* ile kripto para piyasasını alt üst eden Elon Musk'ın bahse konu olayı teşvik eden *tweeti* attığı tarih olan 7 Şubat 2021 tarihi dikkate alınarak, 1 – 28 Şubat 2021 tarihleri seçilmiştir. Çalışmanın örneklemini, 2021 yılı Şubat ayı içerisinde en çok ziyaret edilen üç haber sitesinden ikisi oluşturmaktadır. Bu üç haber sitesi ensonhaber.com, hurriyet.com.tr ve sabah.com.tr'dir. Ensonhaber.com internet sitesi, diğer iki haber sitesi gibi geleneksel gazetecilikten beslenmemektedir. Hurriyet.com.tr ve sabah.com.tr internet siteleri, geleneksel gazetecilik anlayışı ile çalışıp internet gazeteciliği sürecine adapte olan iki gazeteyi temsil ettiği için haber güvenilirliği açısından daha güçlü bir imaja sahiptir. Dolayısıyla bu çalışmada, Hürriyet ve Sabah gazetelerinin internet sitelerinde, 1 – 28 Şubat 2021 tarihleri arasında kripto para piyasalarıyla ilgili yapılan haberler, nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde örneklem dahilinde incelenen haber başlıklarına ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Haberler, altı analitik kategoride ele alınmıştır.

Haber sayısına göre bulgular

Bir gazetede yer alan, belirli bir konu hakkında üretilmiş haber içeriklerinin sayısı, gazetenin bu konuya ne derece önem verdiğini göstermektedir (Işık ve Eşitti, 2015, s. 1053). Dolayısıyla, bu bölümde, çalışma kapsamında araştırmaya dahil edilen gazetelerin internet sitelerinde araştırmacının kapsadığı dönem içerisinde yer alan haber içeriklerinin, sayıca değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen haberlerin toplam yüz elli sekiz (158) tanesinde “kripto para” anahtar kelimesi bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, yapılan araştırma sonucunda, belirtilen tarih aralığında Hürriyet ve Sabah gazetelerinin internet sitelerinde kripto paralarla ilgili toplam yüz elli sekiz (158) adet haber içeriği yayımlandığı tespit edilmiştir.

Bu haberlerin seksen dokuz (89) tanesi Hürriyet ve altmış dokuz (69) tanesi Sabah gazetesi tarafından yayınlanmıştır. Araştırmaya haber metinlerinin yanında köşe yazıları da dahil edilmiştir. Araştırmanın bir aylık süre içerisindeki haberlerin taranması şeklinde yapıldığı göz önüne alındığında, bu kadar kısa bir süre zarfında iki gazetede

kripto paralarla ilgili toplam yüz elli sekiz (158) haber yapılmış olması, Türk medya-sında bu konuya önem verildiği şeklinde yorumlanmaktadır.

Görsel materyal kullanımına ilişkin bulgular

Haberlerin fotoğraflı olarak yayınlanması bir yandan haberi daha okunaklı hale getirirken, diğer yandan haberin görseli ile içeriği arasındaki herhangi bir uyumsuzluk olduğu takdirde, okuyucunun dikkatini dağıtma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, haber metinleri ile birlikte resimlerin kullanılması, bu tür araştırmalarda kullanılabilir ayırt edici bir kategoridir (Işık ve Eşitti, 2015, s. 1055). Bu kapsamda, çalışmanın örneklemini oluşturan üç gazetenin internet sitelerinde yayınlanan haberlerde, haber metni ve görsel kullanımı incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Hürriyet gazetesinin internet sitesinde yer alan seksen dokuz (89) haberin seksen beş (85) tanesinde fotoğraf yer alırken, dört (4) tanesinde fotoğraf ya da herhangi bir görsel materyal kullanılmamıştır. Seksen dokuz (89) haberin seksen altı (86) tanesinde haber metnine kıyasla küçük ölçekte fotoğraf kullanılmış, kalan üç (3) tanesinde kullanılan fotoğraflar, görsel açıdan haber metninden daha çok alan kaplamaktadır. Seksen dokuz (89) haberin yetmiş sekiz (78) tanesinde yalnızca bir adet fotoğraf kullanılmış, kalan on bir (11) tanesinde birden fazla fotoğraf kullanılmıştır.

Haber içeriklerinin tamamı Hürriyet gazetesinin internet metninden elde edildiğinden dolayı, haber metninde kullanılan yazı tipi ve boyutunun, seksen dokuz (89) haberin tamamında aynı olduğu görülmüştür. Başlıklar için kalın ve daha büyük karakterli yazı tipi uygun görülmüş, alt metinde ise kalın olmayan ve bir ya da iki punto daha küçük yazı tipi tercih edilmiştir. Sabah gazetesinin internet sitesinde yayımlanan altmış dokuz (69) haberin tamamında en az bir adet fotoğraf yer almaktadır. Haberlerin tamamında, görsel açıdan, haber metni fotoğraftan daha çok alan kaplamaktadır. Haberlerin elli altı (56) tanesinde yalnızca bir adet fotoğraf, kalan yirmi üç (23) tanesinde ise iki (2) adet fotoğraf kullanıldığı görülmüştür. Hürriyet gazetesinde olduğu gibi Sabah gazetesinde de internet sitesinde yayınlanan haberlerde aynı tür yazı tipi tercih edilmiştir. İki gazetenin internet sitesinde kripto paralarla ilgili yayınlanan haberlerin % 98'inde en az bir görsel materyal kullanıldığı, görsel açıdan haber metninin fotoğraflardan daha çok alan kapladığı ve haberin daha dikkat çekici olması için başlıklarda, alt metinlere kıyasla, daha kalın ve daha büyük puntolu yazı tipi tercih edildiği anlaşılmıştır. Bu durum, gazetelerin internet sitelerinde kripto paralarla ilgili haber içeriklerinin, görsel açıdan dikkat çekici şekilde tasarlandığını göstermektedir. Zira, internet gazeteciliğinde haber içerikleri çoğunlukla kullanıcıya görsel açıdan hitap etmektedir. Haberin dikkat çekiciliğinin artması, daha çok "tıklanma"ıyla doğru orantılıdır.

Haber konularına ilişkin bulgular

Haber konusu, habere konu olayın nasıl ele alındığını anlamada önemli olduğundan, haber metinlerinin konusu başka bir analitik kategori olarak kabul edilir (Işık ve Eşitti, 2015, s. 1056). Dolayısıyla, bu bölümde çalışmanın örneklemini oluşturan iki farklı gazetenin gündeminin ne olduğu ve kripto paralarla ilgili gelişmeleri nasıl sundukları ele alınmıştır. Örnekleme dahil edilen haberler tarandığında, kripto paralarla ilgili yüz elli sekiz (158) haberin doksan (90) tanesinde Bitcoin, Ethereum ve benzeri kripto paraların düşüş ya da yükseliş eğilimleri ve arkasındaki spekülasyon gelişmeleri, otuz iki (32) tanesinde kanaat önderlerinin kripto paralarla ilgili temkinli duruşları, on bir (11) tanesinde kripto para piyasalarında düzensizlikten kaynaklanan erişim sıkıntıları, on yedi (17) tanesinde kripto para piyasalarındaki açılan hesaplardaki denetim yoksunluğundan kaynaklı soygun olayları, sekiz (8) tanesinde ise piyasaya sürülen yeni kripto paralarla ilgili açıklayıcı bilgiler haber konusu olarak seçildiği görülmüştür.

Bu haberlerin gazetelerdeki dağılımına bakıldığında, Hürriyet gazetesindeki haberlerin % 61'i kripto paraların seyri ve bununla ilgili spekülasyon gelişmeler, % 23'ü kanaat önderlerinin görüşleri, % 10'u kripto para piyasasına erişim sıkıntısı, % 5'i soygun olayları ve % 1'i ise piyasaya yeni çıkan *coin*ler ile ilgili haberlerden oluşmaktadır. Sabah gazetesine bakıldığında, haberlerin % 55'i kripto paraların seyri ve bununla ilgili spekülasyon gelişmeler, % 28'i kanaat önderlerinin görüşleri, % 13'ü kripto para piyasasına erişim sıkıntısı, % 3'i soygun olayları ve % 1'i ise piyasaya yeni çıkan *coin*ler ile ilgili haberlerden oluşmaktadır. Çalışmanın bu bölümündeki bulgular, iki gazetenin de kripto paralarla ilgili haberlerinde ağırlıklı olarak *coin*lerin düşüş ve yükselişlerinin arkasındaki spekülasyon gelişmeleri konu edildiğini göstermektedir. Buna ek olarak, kripto para piyasalarındaki düzen ve denetim eksikliğinden kaynaklı olarak yaşanan erişim sıkıntıları, usulsüz hesap işlemleri ve kanaat önderlerinin konuya temkinli yaklaşımlarının haberlere sıklıkla konu edildiği görülmektedir. Kripto paralarla ilgili kurum, kuruluş ya da kanun gibi resmi bir kontrol mekanizmasının noksanlığı, kripto para piyasalarındaki hareketlerin spekülasyonlara açık olduğunu göstermektedir.

Haberin karakteristik yönlerine ilişkin bulgular

Bir gazetede yayınlanan haberin boyutları kadar, bir konu ile ilgili haberlerin öne çıkan ayırt edici özellikleri de önemlidir. Bu nedenle, haber metinlerinin özelliklerinin değerlendirilmesi başka bir analitik kategori olarak belirlenmiştir (Işık ve Eşitti, 2015, s. 1057). Bu bölümde, haber yapma ve yayınlama sürecinde, olayların hangi özelliklerini tercih ettikleri hakkında fikir sahibi olmak için örnekleme dahil edilen iki gazetenin haber metinleri incelenmiştir. Taramada haberlerin ekonomi, teknoloji, dünya, yazarlar ve gündem olarak beş kategoride toparlanmasının uygun olduğu anlaşılmıştır. Ekonomi kategorisindeki haber içerikleri, kripto paraların nominal açıdan düşüş ve

yükselişlerini ve bunların arkasındaki gelişmeleri konu edinmektedir. Teknoloji kategorisindeki haber içerikleri, kripto para piyasalarının çevrimiçi olmasından kaynaklı olarak, kripto paralarla yapılan alım – satım işlemlerinde kullanılan ve yeni ortaya çıkan teknolojilerle ilgilidir.

Dünya kategorisindeki haber içerikleri, kripto para piyasalarının uluslararası düzeyde kullanıma açık olması ve spekülasyonlarla birlikte kanaat önderlerinin görüşleri gibi uluslararası tüm gelişmelerden etkilenmeye müsait olması sebebiyle küresel ölçekte kripto paralarla ilgili gelişmeleri konu edinmektedir. Yazarlar kategorisindeki haberler, iki gazetede düzenli olarak köşe yazısı yazan gazetecilerin kripto paralarla ilgili ürettikleri haber içeriklerini konu edinmektedir. Gündem kategorisindeki haberler, Türkiye’de günlük hayatın içerisinde yaşanan olayların kripto paralarla ilgili boyutlarını ele almaktadır. Taramada elde edilen verilere göre, yüz elli sekiz (158) haberin yüz bir (101) tanesi ekonomi, yirmi yedi (27) tanesi teknoloji, on iki (12) tanesi dünya, yedi (7) tanesi yazarlar ve on bir (11) tanesi gündem kategorisi altında yayınlanmıştır.

Haberlerin iki gazetede dağılımlarına bakıldığında, Hürriyet gazetesindeki seksen dokuz (89) haberin altmış dokuzu (69) ekonomi, dokuzu (9) teknoloji, dördü (4) dünya, dördü (4) yazarlar ve üçü (3) gündem kategorisinde sınıflandırılmıştır. Öte yandan Sabah gazetesinde yer alan altmış dokuz (69) haberin elli dördü (54) ekonomi, altısı (6) teknoloji, dördü (4) dünya, üçü (3) yazarlar ve ikisi (2) gündem kategorisinde yer almaktadır. Bu bölümde elde edilen bulgular, kripto paralarla ilgili haberlerin ağırlıklı olarak *coin*lerin nominal açıdan değer kaybı ya da değer artışı ve bunların arkasındaki gelişmelerden oluşmaktadır. Buna ek olarak, piyasa işlemlerinin tamamen sanal olması sebebiyle, teknolojik gelişmelerin kripto para piyasalarını yakından ilgilendirdiği görülmektedir. Anılan bu beş kategorinin iki gazete arasındaki dağılımı karşılaştırıldığında, konulara hemen hemen eşit derecede önem verildiği görülmektedir.

Haber yazılarının odak noktasına ilişkin bulgular

Bir sorunun nasıl tanımlandığını anlamak için bir diğer önemli husus da haberlerin içeriği ve kalitesi kadar odak noktasının ne olduğudur. Bu nedenle haber metinlerinin odaklandığı aktörler, bu çalışmada başka bir analitik kategori oluşturmaktadır (Işık ve Eşitti, 2015, s. 1058). Bu bölümde, ideolojik olarak farklı olan iki gazetenin, kripto paralarla ilgili haber süreçlerinde hangi aktörleri öne çıkardıklarını ve hangilerini görmezden geldiklerini veya geri çektiklerini tespit etmeye çalışılmıştır. Hürriyet gazetesinde yer alan seksen dokuz (89) haberin elli yedisinde (57) kripto para piyasaları üzerinde önemli etkileri olan Elon Musk, Jeff Bezos, Bill Gates gibi kişiler ve ABD Merkez Bankaları Sistemi (*FED – Federal Reserve System*) gibi kurumlar; on sekiz (18) tanesinde alanda uzman kabul edilen ekonomist, yatırım danışmanı, akademisyen ve benzeri kişiler; on dört (14) tanesinde ise sıradan vatandaşlar aktif rol almaktadır.

Sabah gazetesinde haber içerikleri incelendiğinde, altmış dokuz (69) haberin kırk altısında (46) piyasaya yön veren aktörlerin, on dört (14) tanesinde sıradan insanların ve dokuz (9) tanesinde uzmanların öne çıkarıldığı görülmektedir. İki gazetenin bu kategorideki ortak özelliği, toplam yüz elli sekiz (158) haber içerisinde % 65’lik dilimde piyasaya yön veren kişi ve kurumları haber öznesi olarak konumlandırmasıdır. Bu durum göz önüne alındığında, kripto para piyasalarındaki işlemlerin, kanaat önderi olarak kabul edildiği söylenebilecek kişilerin sosyal medyada paylaştıkları içerikler dikkate alınarak yapıldığını söylemek mümkündür. Piyasada alım – satım işlemi yapmak isteyen kişiler, yalnızca bir iş insanının attığı *tweeti* okuyarak pozisyon alabilmektedir. Bu noktada, işlemlerin spekülasyona ne denli açık olduğunu görmek zor değildir.

Uzman görüşü sağlayan haber yazılarına ilişkin bulgular

Özellikle sosyal konularla ilgili haberlerin uzmanlık alanlarını kapsaması, haber metinlerini daha bilgilendirici, öğretici ve inandırıcı kılmaktadır. Bu durum, bu tür araştırmalar için analitik bir kategori olarak da tanımlanmaktadır (Işık ve Eşitti, 2015, s. 1059). Bu bölümde, iki farklı gazetenin haber bağlamında ne ölçüde bilgilendirici ve yol gösterici uzmanlara başvurmaya ihtiyaç duyduğunu tespit etmek amaçlanmıştır. İki gazetede yer alan toplam yüz elli sekiz (158) haber içeriğinin yalnızca % 18’lik diliminde uzman görüşüne yer verildiği görülmüştür. Bahsi geçen uzman görüşlerinden yirmi yedi (27) tanesi kripto para piyasasında denetleyici ve düzenleyici bir sistemin eksikliğinden kaynaklanan temkinli görüşler vermektedir. Uzman görüşüne yer veren haberlerin iki gazete arasındaki dağılımına bakıldığında, Hürriyet gazetesindeki haber sayısı oranı % 63 iken; Sabah gazetesindeki haber sayısı oranı % 37’dir. Hürriyet gazetesinin uzman görüşlerine nispeten daha fazla önem verdiği görülmektedir. Uzman görüşüne oldukça az yer verilmesi ve uzman görüşlerinin büyük oranda konuya temkinli yaklaşan tarzda olması, kripto para piyasasının spekülasyona açık olduğunu gösterir niteliktedir.

Sonuç

Kripto paralar, son yıllarda medyada geniş bir yer kaplamaktadır. Kripto paralarla ilgili olarak, gazetelerde, internet sitelerinde ve sosyal medya platformlarında, yazılı ve görsel materyaller ile hazırlanan birçok haber içeriğine rastlanmaktadır. Günümüzde, kripto para piyasalarındaki işlemlerle ilgili denetleyici ve düzenleyici bir kurum, kuruluş ya da sistemin olmaması, küresel ölçekte gündemde olan bir konudur. Bu durum, piyasalarda yapılan *coin* alım-satım işlemlerinde usulsüzlükler ve erişim sorunları gibi olumsuzlukların yanında spekülasyonlara dayanan alım-satım işlemlerinin hayata geçmesi için uygun ortamı sağlamaktadır.

2016'da yılın kelimesi seçilen *post-truth* kavramı, kısaca insanların bilmek istedikleri şeye inanması olarak açıklanabilir. Medya kullanıcıları, günümüzde sosyal medyadaki hızlı haber akışı sürecinde, haber içeriklerinin kaynağını teyit etme ihtiyacı duymamaktadır. Zaten sosyal medya, kullanıcıların kişisel ilgi alanlarına göre haber akışı sağlayarak kullanıcının ilgisi çekme ya da güvenini kazanma ihtiyacını adeta ortadan kaldırmıştır. Bu çalışmada, spekülasyonlardan beslenen ve güvenilirliği konusunda kanaat önderlerinin temkinli olduğu kripto paralarla ilgili her detayın *post-truth* bağlamında haber içeriklerine nasıl yansıdığını analiz etmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Türkiye'de geleneksel gazetecilikten internet gazeteciliğine dönüşümünü gerçekleştiren gazeteler arasında en çok ziyaret edilen ilk ikisi olan Hürriyet ve Sabah gazetelerinin internet sitelerinde kripto paralarla ilgili haber içeriklerine ne ölçüde yer verildiği altı farklı kategoride ele incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda hem Hürriyet hem de Sabah gazetesinde kripto paralarla ilgili haberlere geniş ölçüde yer verildiği tespit edilmiştir. İki gazetenin de haber metinlerini görsellerle destekleyerek daha çok kullanıcının ilgisini çekmeyi hedeflediği düşünülmektedir. Taramada ele alınan haber içeriklerinde ağırlıklı olarak *coin* alım – satım işlemlerinin ve *coin*lerin değer artış ya da azalışlarının arkasındaki spekülatif olaylar konu edilmiştir. Bu durum, çalışmanın esas araştırma sorularından birisini doğrular niteliktedir. İş dünyasında, ekonomide ya da sosyal medyada kanaat önderi olarak kabul edilen kişiler, haber içeriklerinde aktif özne olarak konumlandırılmıştır. Bunun gerekçesinin, kripto para piyasalarının bahsi geçen kişilerin söylemlerine göre şekilleniyor olmasıdır. Bu da çalışmaya katkı sağlayan bir diğer önemli bulgudur. Bazı haber içeriklerinde, uzman görüşlerine yer verildiği görülmüştür. Uzman görüşlerinin, kripto para piyasalarıyla ilgilenen kişileri temkinli olmaları konusunda uyarıcı nitelikte olduğu görülmüştür.

Çalışmada elde edilen bulguların, çalışmanın araştırma konusunu doğrular nitelikte olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, kripto paraların büyük ölçüde kanaat önderlerinin spekülatif söylemleri çerçevesinde, herhangi bir resmi düzenleme ve denetlemeye tabi olmaksızın alım – satıma tabi olduğu; bu durumun medyaya yansması insanların gerçeklere değil bilmek istediklerine inandıkları olarak açıklanan *post-truth* bağlamında değerlendirildiğinde, kullanıcıların kripto paralarla ilgili tek bilgisinin yalnızca o an atılan bir *tweet* ya da benzeri bir içerik olduğu; kullanıcının herhangi bir araştırmaya gerek duymaksızın medyadaki içeriğe güvenerek alım – satım işlemi yaptığı, bazı durumlarda yeterli seviyede bilgi sahibi olmadan piyasaya girmesinin bir sonucu olarak soyguna uğradığı ya da erişim sorunu yaşadığı, dolayısıyla mağdur olduğu anlaşılmıştır.

Kaynakça

- Alpay, Y. (2020). Hakikat Askıda. *Pasajlar – Post-Truth Çağı*, 4, 13-16.
- Chen, C., Meng X., Xu Z. ve Lukaszewicz T. (2017). Location-Aware Personalized News Recommendation With Deep Semantic Analysis. *IEEE Access*, 5, 1624-1638.
- Çarkacıoğlu, A. (2016). *Kripto-Para Bitcoin*. spk.gov.tr/SiteApps/Yayın/YayınGoster/1130
- Çelik, N. (2021). Post-Truth Çağında Gerçekliğin Sosyal İnşasına Sosyolojik Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(79), 1540-1555.
- Çetinkaya, Ş. (2018). Kripto Paraların Gelişimi ve Para Piyasalarındaki Yerinin Swot Analizi İle İncelenmesi. *Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 11-21.
- Döveling, K., Harju, A. A., ve Sommer, D. (2018). From Mediatized Emotion to Digital Affect Cultures: New Technologies and Global Flows of Emotion. *Social Media + Society*, 4(1), 1-11.
- Işık, M. ve Eşitti, Ş. (2015) Content Analysis of Printed News Media Related to Drowning Incidents in Turkey. *Human and Ecological Risk Assessment: An International Journal*, 21(4), 1050-1061.
- Karagöz, K. (2018). Post-Truth Çağında Yayıncılığın Geleceği. *TRT Akademi*, 3(6), 678-708.
- Kesebir, M. ve Günceler, B. (2019). Kripto Para Birimlerinin Parlak Geleceği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 605-625.
- Keyes, R. (2004). *The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life* (1. Baskı). New York: St. Martin's.
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K. H. ve Cook, J. (2017). Beyond Misinformation: Understanding and Coping With the "Post-Truth" Era. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 6(4), 353-369.
- Mair, J. (2017). Post-truth Anthropology. *Anthropology Today*, 33(3), 3-4.
- Marian, O. (2016). Kripto Para Birimi Üstün Vergi Cenneti mi? (Çev. S. P. Gürlek Keleş). *Istanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(2), 919-930.
- McIntyre, L. (2018). *Post-Truth* (1. Baskı). Cambridge: MIT.
- Serçemeli, M. (2018). Kripto Para Birimlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 639, 33-66.
- Shearer, E. ve Mitchell A. (2021). News Use Across Social Media Platforms in 2020. *Pew Research Center*. [pewresearch.org/journalism/2021/01/12/news-use-across-social-media-platforms-in-2020/](https://www.pewresearch.org/journalism/2021/01/12/news-use-across-social-media-platforms-in-2020/)
- Suiter, J. (2016). Post-truth Politics. *Political Insight*, 7(3), 25-27.